

CZU: 343.23:340.5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5795932>

INFRAȚIUNEA PRELUNGITĂ: CONCEPT, STUDIU COMPARAT, REGULI DE CALIFICARE

Vadim PRISACARI

*Școala doctorală în Drept, Științe Politice și Administrative a Consorțiului instituțiilor de învățământ
Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene
„Constantin Stere”*

În prezentul studiu este efectuată o analiză a infracțiunii prelungite – formă a unității infracționale. Sunt identificate trăsăturile infracțiunii prelungite, inclusiv din perspectivă comparată. În acest sens, au fost analizate legislațiile penale ale unor state străine (e.g. România, Spania, Italia, Bulgaria, Grecia, Belgia, Croația, Cehia, Turcia, Portugalia, Letonia, Polonia, Slovacia, Georgia etc.). Corespunzător, au fost determinate anumite reguli de calificare a infracțiunii prelungite. S-a ajuns la mai multe concluzii, printre care: a) săvârșirea unor acțiuni (inacțiuni) infracționale diferite (non-similare, non-identice), chiar și în baza unei intenții unice, nu poate forma o infracțiune unică prelungită, ci un concurs de infracțiuni; b) la calificarea unei infracțiuni prelungite trebuie luată în calcul totalitatea acțiunilor (inacțiunilor) infracționale, nu însă o acțiune (inacțiune) separată; c) unitatea victimei infracțiunii (subiectului pasiv) nu trebuie privită în calitate de trăsătură (condiție) obligatorie a infracțiunii unice prelungite.

Cuvinte-cheie: *infracțiune unică, infracțiune prelungită, acțiune (inacțiune), intenție unică, interval de timp, concurs de infracțiuni, legislație străină, studiu comparat.*

PROLONGED OFFENCE: CONCEPT, FEATURES, COMPARATIVE STUDY

In the present study we performed an analysis of the prolonged crime – a form of the criminal unit. We identified the features of the prolonged crime, including from a comparative perspective. In this sense, the criminal laws of some foreign states were analysed (e.g. Romania, Spain, Italy, Bulgaria, Greece, Belgium, Croatia, Czech Republic, Turkey, Portugal, Latvia, Poland, Slovakia, and Georgia, etc.). Accordingly, certain rules for the classification of the prolonged offence were determined. Several conclusions were reached, including: a) commission of different (non-similar, non-identical) criminal actions (inactions), even on the basis of a single intention, cannot form a single prolonged crime, but a multiple offences; b) when qualifying a prolonged offense, the totality of criminal actions (inactions) must be taken into account, not only a separate action (inaction); c) the unity of the victim of the crime (passive subject) should not be seen as a mandatory feature (condition) of the single prolonged crime.

Keywords: *single offence, prolonged offence, action (inaction), single intent, time frame, multiple offences, foreign law, comparative study.*

Introducere

Infrațiunea prelungită constituie una dintre cele mai răspândite forme ale infracțiunii unice legale (*i.e.* ale infracțiunii create de legiuitor prin comasarea mai multor infracțiuni în una singură). Este forma infracțiunii unice căreia, din perspectivă legislativă, i se acordă cea mai multă atenție. Iar acest lucru, cel mai probabil, este dictat de necesitatea de a dezvălui trăsăturile sale caracteristice, în vederea delimitării acestora de alte forme ale infracțiunii unice și, mai ales, de concursul între infracțiuni identice. Tocmai acest lucru a și determinat legiuitorul moldav să definească expres infracțiunea prelungită prin reliefaarea semnelor sale constitutive. Același lucru remarcăm în legislațiile penale ale multor altor state. De fapt, sesizăm că, în cea mai mare parte, dintre toate tipurile infracțiunii unice (naturale sau legale), infracțiunii prelungite i se acordă cea mai mare atenție. Acest lucru este observat și la nivel legislativ.

Rezultate și discuții

1. În legislația Republicii Moldova infracțiunea prelungită este reglementată în art.30 din Codul penal (în continuare – CP RM [1]). La concret, norma de la alin.(1) art.30 CP RM prevede următoarele: „Se consideră infracțiune prelungită fapta săvârșită cu intenție unică, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni infracționale identice, comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o infracțiune”. Conceptual vorbind, în legislațiile altor state infracțiunea prelungită este denumită „infracțiune continuată” sau, mai rar, „infracțiune succesivă”. De exemplu, în art.35 din Codul penal al României [2], în art.52 din Codul penal al Croației [3] și în

art.30 din Codul penal al Portugaliei [4] se operează cu noțiunea „infracțiune continuată”. În același timp, în art.43 din Codul penal al Turciei [5] este uzitată expresia „infracțiune succesivă”. Cea din urmă noțiune, deși folosită minoritar, pare a fi una suficient de potrivită în redarea esenței infracțiunii unice prelungite; or, așa cum vom arăta *infra*, infracțiunea prelungită se caracterizează prin săvârșirea mai multor acțiuni sau inacțiuni infracționale la *diferite intervale de timp*. În principiu, aceeași esență poate fi desprinsă din conținutul noțiunii „infracțiune continuată” (*i.e.* infracțiune care se prelungeste în timp). Însă, conceptual, respectiva noțiune poate crea confuzii cu o altă formă a infracțiunii unice, și anume: „infracțiunea continuă”. În acest sens, precizăm că în textul Codului penal al Republicii Moldova este definită nu doar infracțiunea prelungită, ci și infracțiunea continuă. Din aceste motive (mai mult tehnice) considerăm oportună folosirea unei alte noțiuni decât a celei de „infracțiune continuată” la descrierea infracțiunii unice prelungite. Cel puțin, în contextul legislației penale a Republicii Moldova este preferabilă noțiunea „infracțiune prelungită”, nu însă noțiunea „infracțiune continuată”.

După această digresiune, în continuare vom încerca să punctăm asupra trăsăturilor caracteristice infracțiunii prelungite. Constatăm că, în cea mai mare parte, acestea derivă din definiția legală a infracțiunii prelungite. Așadar, din textul art.30 CP RM sunt desprinse următoarele trăsături indicate în mod expres în dispoziția normei:

- este formată din mai multe acțiuni infracționale identice;
- acțiunile infracționale comise își pierd din individualitate, constituind o singură infracțiune;
- este săvârșită cu intenție unică;
- are la bază un singur scop.

Primele două trăsături sunt de ordin obiectiv, în timp ce ultimele – de ordin subiectiv. Desigur, în mod implicit, pot fi identificate și alte trăsături prin care se particularizează infracțiunea prelungită. Precizăm că, de fapt, trăsăturile de ordin obiectiv și, în mod special, cele de ordin subiectiv, permit delimitarea infracțiunii prelungite de alte forme ale infracțiunii unice (*e.g.* infracțiunea repetată, infracțiunea cu semne alternative), precum și de concursul de infracțiuni. De acest lucru ne vom convinge mai jos.

În continuare, ne propunem să caracterizăm trăsăturile sus-indicate (punctate explicit în dispoziția normei), ca ulterior să trecem în revistă și unele trăsături deduse implicit.

În *primul rând*, ține de esența infracțiunii prelungite ca aceasta să fie formată din mai *multe acțiuni/inacțiuni infracționale identice*. La o analiză atentă a textului art.30 CP RM observăm că legiuitorul îngustează sfera de incidență a infracțiunii unice prelungite. La concret, acesta reduce cercul infracțiunii prelungite doar la cele pasibile de săvârșire prin acțiune (conduită activă), nu și la cele pasibile de comitere prin omisiune (conduită pasivă). O asemenea poziție legislativă este neclară. Este neînțeleasă intenția legiuitorului moldav de a exclude posibilitatea ca mai multe omisiuni infracționale identice (comise cu o singură intenție) să îmbrace forma unei infracțiuni unice prelungite. Consemnabile sunt observațiile aduse de S.Copețchi în acest sens: „Din definiția legală a infracțiunii continuate înscrise în legislația penală a României, comparativ cu cea regăsită în Codul penal al Republicii Moldova, reținem că sunt pasibile de prelungire atât acțiunile, cât și inacțiunile prejudiciabile. Într-adevăr, nu este greu de imaginat o activitate infracțională omisivă formată din mai multe episoade identice având la bază o singură intenție și un scop unic. Din păcate, legiuitorul moldav restricționează activitatea infracțională prelungită la manifestarea unui comportament comisiv, neindicându-l și pe cel omisiv. *De lege ferenda*, recomandăm legiuitorului autohton să specifice în textul art.30 CP RM forma omisivă a comportamentului infracțional susceptibilă să formeze o infracțiune unică prelungită, așa cum o face legiuitorul român” [6, p.139]. Nu avem decât să subscriem acestui punct de vedere. Intuim că omisiunea legiuitorului moldav de a include în dispoziția art.30 CP RM forma pasivă de exprimare a faptei prejudiciabile este rodul unei traduceri greșite a termenului «деяние» folosit, de altfel, în legislația unor state foste membre ale Uniunii Sovietice. Precizăm că termenul «деяние», în traducere din rusă în română semnifică „faptă”. Accentuăm „faptă”, nu însă „acțiune”. Iar potrivit doctrinei [7, p.188-189], „acțiunea” (alături de inacțiunea (*i.e.* omisiunea)) este una dintre formele „faptei”. De altfel, în legislațiile mai multor state străine la definirea infracțiunii prelungite este folosit termenul „faptă”. De exemplu, termenul „faptă” este uzitat în textul alin.(3) secțiunea 23 din Codul penal al Letoniei [8], art.12 din Codul penal al Poloniei [9], alin.(2) secțiunea 6 din Codul penal al Ungariei [10], alin.(1) art.56 din Codul penal al Regatului Țărilor de Jos (Olanda) [11], alin.(10) § 122 din Codul penal al Slovaciei [12], alin.(1) art.14 din Codul penal al Georgiei [13], alin.(2) art.32 din Codul penal al Ucrainei [14] și la alin.(1) art.16 din Codul penal al Turkmenistanului [15].

În secțiunea 116 din Codul penal al Cehiei [16] este folosită noțiunea „conduită”, iar în dispoziția art.43 din Codul penal al Turciei, art.98 din Codul penal al Greciei [17] și a art.18 din Codul penal al Maltei [18] – noțiunea „act”.

Observăm că în legiuirile penale ale statelor sus-enunțate este folosit un termen generic, care înglobează în sine atât acțiunea, cât și inacțiunea prejudiciabilă.

În fine, în legislațiile altor state întâlnim tehnica indicării explicite a celor două forme ale faptei prejudiciabile (acțiunea și inacțiunea). Este cazul art.52 din Codul penal al Croației, art.81 din Codul penal al Italiei [19], alin.(1) art.35 din Codul penal al României și alin.(1) art.74 din Codul penal al Spaniei [20].

De asemenea, și în practica Curții de la Strasbourg [21] infracțiunea continuată este definită ca fiind formată din „mai multe acțiuni sau inacțiuni” (pct.28 din hotărârea în cauza *Rohlena împotriva Cehiei*).

Surprinzător e faptul că nu am întâlnit vreo legislație în care, aidoma art.30 CP RM, elementul material al infracțiunii prelungite să fie redus doar la acțiunea infracțională. Sesizăm, însă, că momentul consumării infracțiunii prelungite este raportat nu doar la acțiunea, ci și la inacțiunea infracțională (alin.(2) art.30 CP RM). Așadar, remarcăm o coliziune juridică: din perspectiva elementului material, pe de o parte, infracțiunea prelungită este definită *stricto sensu* (prin raportare doar la acțiunea prejudiciabilă), iar, pe de altă parte, momentul consumării sale este determinat în funcție de ambele forme ale faptei prejudiciabile.

Ținând cont de bunele practici în materie și avându-se în vedere posibilitatea săvârșirii unei infracțiuni prelungite prin inacțiune (omisiune), se impune înlăturarea vidului legislativ existent. În context, precizăm că, spre deosebire de norma penală, cea de la alin.(1) art.12 din Codul contravențional definește contravenția prelungită ca fiind „o faptă săvârșită cu o unică intenție, caracterizată prin două sau mai multe acțiuni și/sau inacțiuni contravenționale (sublinierea ne aparține – n.a.) [...]” [22].

Identificăm următoarele două soluții de amendare a dispoziției alin.(1) art.30 CP RM:

- 1) înlocuirea termenului „acțiuni” cu cuvântul „fapte” sau
- 2) introducerea sintagmei „sau inacțiuni” după cuvântul „acțiuni”.

Cea de-a doua variantă pare a fi mai potrivită, întrucât concordă cu tehnica legislativă de redare a celor două forme ale faptei prejudiciabile în textul legii penale, folosită pe larg de legiuitorul moldav. De exemplu, în textul art.12, 14, 17, 18, 20, 23, 27 CP RM legiuitorul folosește ambele noțiuni la caracterizarea elementului material. Mai mult, chiar în definiția infracțiunii unice (art.28 CP RM) se menționează că „infracțiunea unică reprezintă o acțiune (inacțiune) sau un sistem de acțiuni (inacțiuni) [...]”. De altfel, aceeași formulă este înscrisă la alin.(2) art.30 CP RM – normă care stabilește momentul consumării infracțiunii prelungite.

În continuare, reiterăm că infracțiunea prelungită este compusă din acțiuni (inacțiuni) *identice*. Care acțiuni (inacțiuni) trebuie considerate a fi identice? Este lesne că un furt comis în formă neagravată (prevăzut la alin.(1) art.186 CP RM) succedat de un alt furt neagravată, atunci când ambele furturi sunt comise în baza aceleiași intenții, trebuie apreciat drept infracțiune unică prelungită. Care trebuie să fie soluția de calificare în situația în care un furt neagravată este urmat, în baza aceleiași intenții, de un furt agravat (*e.g.* prevăzut la alin.(2) art.186 CP RM)? În această ipoteză nu mai putem oferi un răspuns tranșant; or, acțiunile infracționale comise nu mai sunt identice. Furtul neagravată nu este identic cu furtul agravat. Cele două fapte sunt mai degrabă infracțiuni omogene. De asemenea, identitatea acțiunilor lipsește și în cazul unui furt agravat (prevăzut la un alineat) secundat de un alt furt agravat (prevăzut la alt alineat). Lipsa unei identități identificăm și în situația în care sunt comise două furturi agravate, prevăzute la același alineat, dar la litere diferite (de exemplu: un furt comis în proporții considerabile este succedat de un alt furt comis prin pătrundere în încăpere).

Respectând litera legii constatăm că, în sensul alin.(1) art.30 CP RM, prin acțiuni (inacțiuni) *identice* trebuie de înțeles acțiunile (inacțiunile) infracționale prevăzute la același articol (în cazul articolului fără alineate și litere), la același alineat (în cazul articolului format doar din alineate) sau la aceeași literă (în cazul articolului format din alineate și litere).

Totuși, poziția legiuitorului moldav pare a fi prea restrictivă. Intenționat sau nu, dar folosirea termenului „identice” îngustează foarte mult cercul potențialelor fapte ce ar putea să îmbrace forma unei infracțiuni prelungite. Oare de ce un furt neagravată succedat de un furt agravat să nu ia forma unei infracțiuni unice prelungite?

Din punctul nostru de vedere, întru aprecierea celor săvârșite drept infracțiune prelungită nu este relevant ca faptele penale comise să constituie episoade infracționale identice (*i.e.* care cad sub incidența aceleiași litere, aceluiași alineat). Relevantă e unitatea intenției. Evident, este important ca acțiunile (inacțiunile) infracționale comise să prezinte conținutul aceleiași infracțiuni. Cu drept cuvânt subliniază V.Bercheșan:

„Nu este necesar ca acțiunile ori inacțiunile succesive care se încadrează în materialitatea infracțiunii continuate să fie identice, ci să realizeze, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni” [23, p.162]. În caz contrar, cele comise trebuie calificate conform regulilor concursului de infracțiuni. Aceasta deoarece (i) legiuitorul autohton nu admite prelungirea unor infracțiuni care nu formează conținutul aceleiași infracțiuni și, (ii) în atare ipoteză se atentează asupra unor valori și relații sociale diferite (fapt incompatibil cu infracțiunea prelungită). Are dreptate N.Giurgiu când afirmă: „Diversitatea de naturi juridice ale acțiunilor și inacțiunilor unei pluralități de acte sau pluralitatea diferită a obiectelor juridice lezate sau puse în pericol, conducând și la încadrări juridice diferite, vor constitui întotdeauna pluralități de infracțiuni distincte și niciodată o infracțiune unitară, fie ea și continuată” [24, p.244].

În plan comparat, sesizăm o abordare diferențiată în partea ce vizează conținutul trăsăturii obiective analizate. Unii legiuitori merg pe calea unei abordări mai stricte, în timp ce alții – pe calea unei abordări mai largi.

În ceea ce privește prima categorie (abordarea *stricto sensu*), evocăm următoarele modele legislative: „infracțiunea continuată este săvârșită prin repetarea unor fapte de același tip (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [...]” (alin.(2) secțiunea 6 din Codul penal al Ungariei); „infracțiunea continuată presupune ca acțiunile sau inacțiunile comise să prezinte conținutul aceleiași infracțiuni (sublinierea ne aparține – *n.a.*)” (secțiunea 116 din Codul penal al Cehiei, alin.(1) art.35 din Codul penal al României și art.43 din Codul penal al Turciei); „în cazul în care mai multe acte săvârșite de către autorul infracțiunii [...] constituie încălcări ale aceleiași dispoziții a legii (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [...]” (art.18 din Codul penal al Republicii Malta).

În ceea ce privește cea de-a doua categorie (abordarea *lato sensu*), prezentăm exemplul Letoniei. Astfel, în corespundere cu alin.(3) secțiunea 23 din Codul penal al Letoniei „infracțiunea prelungită este constituită din mai multe fapte similare interconectate (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [...]”. Ilustrativ este și modelul legislativ muntegrecan. Așadar, conform alin.(1) art.49 din Codul penal al Muntenegrului, „infracțiunea prelungită este compusă din mai multe infracțiuni identice sau similare (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [...]” [25]. Cel din urmă model este sesizat și în Codul penal al Croației, al Serbiei [26], al Bosniei și Herțegovinei [27], al Sloveniei, al Portugaliei, al Italiei și în cel al Spaniei. De altfel, în cele din urmă legiuri (în unele dintre ele) sunt inserate reguli speciale de încadrare a infracțiunii prelungite compuse din infracțiuni similare (asemănătoare, de același timp). De exemplu, conform alin.(3) art.52 din Codul penal al Croației, „dacă se realizează conținutul infracțiunilor de același tip, infracțiunea în formă continuată va fi încadrată juridic în raport cu cea mai gravă dintre aceste infracțiuni”.

Întâlnim și legislații în care este trecută sub tăcere trăsătura privind caracterul (natura) acțiunilor (inacțiunilor) infracționale comise, reunite în conținutul uneia și aceleiași infracțiuni (*e.g.* legislația Poloniei sau a Georgiei).

În opinia noastră, evidențierea expresă în dispoziția normei definiției a acestei trăsături obiective a infracțiunii prelungite este mai mult ca necesară. Aceasta ține de esența infracțiunii unice prelungite, facilitând disocierea ei de concursul de infracțiuni. Subliniem că nu doar unitatea intenției constituie criteriu în delimitarea celor două categorii juridice (aspect pe care îl vom trata *infra*), ci și natura acțiunilor (inacțiunilor) infracționale comise. Săvârșirea unor acțiuni (inacțiuni) infracționale diferite (non-similare, non-identice), chiar și în baza unei intenții unice, nu poate forma o infracțiune unică prelungită, ci un concurs de infracțiuni.

În alt registru, consemnăm că dispoziția de la alin.(1) art.30 CP RM nu limitează cercul infracțiunilor pasibile să ia forma unor fapte prelungite la anumite categorii sau tipuri. Cu alte cuvinte, orice infracțiune intenționată susceptibilă de săvârșire prin mai multe acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile poate lua forma unei fapte penale prelungite (de la infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei până la infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică).

În unele legislații identificăm excepții de la regula nominalizată. De exemplu, norma de la alin.(2) art.52 din Codul penal al Croației prevede că „infracțiunile care constituie un atac împotriva vieții, integrității corporale, sexuale sau împotriva altor libertăți individuale nu se poate considera că sunt în formă continuată”. Analogic, la alin.(3) art.43 din Codul penal al Turciei sunt arătate infracțiunile care nu pot îmbrăca forma prelungită: „omuciderea intenționată, rănirea internațională, tortura și jaful”. Observăm că, în mare parte, sunt exceptate din categoria faptelor penale pasibile să ia forma prelungită anumite infracțiuni contra persoanei. Corespunzător, în legislațiile acestor state prelungirea infracțiunilor sus-enunțate necesită încadrare conform regulilor concursului de infracțiuni.

Evident, ține de voința fiecărui legiuitor în parte de a exclude anumite infracțiuni din categoria celor care ar putea lua formă prelungită. Legiuitorul moldav nu introduce asemenea excepții. Susținem o atare optică legislativă. Nu găsim argumente care să justifice instituirea anumitor excepții de la regula constituirii infracțiunii prelungite, din perspectiva categoriilor de infracțiuni ce ar putea să o formeze. Considerăm că și omorul intenționat, violul, răpirea unei persoane sau alte infracțiuni contra persoanei ar putea lua forma infracțiunii prelungite. La această concluzie ne îndeamnă însuși legiuitorul atunci când instituie semnul circumstanțial agravant „asupra a două sau mai multor persoane” în textul normelor ce sancționează fapte penale contra persoanei.

Următoarea trăsătură obiectivă – indicată expres în textul legii penale – constă în faptul că *acțiunile (inacțiunile) infracționale comise își pierd din individualitate, constituind în ansamblu o singură infracțiune.*

În principiu, această trăsătură își are suportul în voința legiuitorului, concretizată în:

a) desconsiderarea acțiunilor (inacțiunilor) infracționale comise privite în mod separat și

b) aprecierea acțiunilor (inacțiunilor) infracționale comise drept episoade ale uneia și aceleiași infracțiuni.

Cu alte cuvinte, în cazul infracțiunii prelungite fiecare acțiune (inacțiune) infracțională trebuie privită ca parte componentă a întregii activități infracționale. Pe de o parte, privită în mod separat, acțiunea (inacțiunea) infracțională nu prezintă relevanță, aceasta deoarece, ca atare, interesează ansamblul (totalitatea) acțiunilor (inacțiunilor) infracționale comise. Pe de altă parte, fiecare episod infracțional prezintă importanță în planul formării activității infracționale prelungite.

În concluzie, la aprecierea existenței unei infracțiuni prelungite nu interesează fiecare episod infracțional (acțiunea sau inacțiunea comisă), ci ansamblul episoadelor infracționale. Pe cale de consecință, la calificarea unei infracțiuni prelungite trebuie luată în calcul totalitatea acțiunilor (inacțiunilor) infracționale, nu însă o acțiune (inacțiune) separată. Tot din aceste considerente, calificarea trebuie făcută potrivit unei singure norme (cea care cuprinde întreaga activitate infracțională), dar nu potrivit mai multor norme (ce cuprind fiecare din acțiunile (inacțiunile) infracționale comise). Deși, în mod normal, fiecare acțiune (inacțiune) infracțională poate fi încadrată în tiparul legii penale, datorită voinței legiuitorului, printr-o ficțiune juridică, cele comise necesită calificare în baza unei singure norme. *De facto*, s-ar părea că sunt prezente mai multe infracțiuni de același fel. *De jure*, cele săvârșite necesită încadrare în baza unei singure norme incriminatoare.

Următoarea trăsătură asupra căreia ne vom concentra atenția ține de aspectul subiectiv al infracțiunii prelungite. Din textul art.30 CP RM reiese că infracțiunea prelungită este o *faptă săvârșită cu intenție unică.*

Până a caracteriza unitatea intenției – trăsătură fundamentală a infracțiunii prelungite – cu riscul de a sublinia o axiomă, vom preciza următorul lucru: infracțiunea prelungită este incompatibilă cu infracțiunile săvârșite din imprudență. De această părere este legiuitorul autohton. Pe aceeași undă se află și alți legiuitori. Bunăoară, forma vinovăției pe care o poate îmbrăca infracțiunea prelungită este notată expres la alin.(1) art.52 din Codul penal al Croației: „Infracțiunea este continuată când făptuitorul efectuează cu *intenție* mai multe acțiuni sau inacțiuni [...]”. Același lucru îl remarcăm în legislația României, Cehiei, Italiei, Republicii Malta, Ungariei, Slovaciei, Bosniei și Herțegovinei, Belgiei [28], Georgiei, Ucrainei și Turkmenistanului.

Intenția – formă a vinovăției caracteristică infracțiunii prelungite – este evidențiată și în doctrina rusă. Precizăm că în Codul penal al Federației Ruse lipsește o normă analogică cu cea de la art.30 CP RM. Chiar și așa, N.A. Karpova și I.A.S. Kalininskaia afirmă: „Din perspectiva laturii subiective infracțiunea prelungită se caracterizează prin prezența unei intenții unice a făptuitorului, îndreptată spre un scop unic în vederea atingerii rezultatului țintit” [29, p.159]. În același plan, A.N. Kulaghin menționează că „infracțiunea prelungită poate fi comisă doar intenționat” [30, p.69-70].

Pe o poziție diferită se situează legiuitorul bulgar. Astfel, conform art.26 din Codul penal al Bulgariei [31], pentru a fi în prezența infracțiunii continuate este necesar ca „faptele ce întrunesc separat una sau mai multe componente ale uneia și aceleiași infracțiuni să fie săvârșite cu aceeași formă de vinovăție [...]”. Legiuitorul bulgar nu prevede forma vinovăției pe care trebuie să o manifeste făptuitorul în raport cu fiecare episod infracțional pentru a se face prezentă infracțiunea prelungită. Acesta sugerează că infracțiunea prelungită poate îmbrăca ambele sale forme: intenția și imprudența. Important e ca făptuitorul să manifeste o formă unică de vinovăție în raport cu toate episoadele infracționale.

O poziție oarecum similară au legiuitorul muntegrec și cel sârb. De pildă, în corespundere cu prevederile alin.(1) art.49 din Codul penal al Muntenegrului „o infracțiune continuată va fi compusă din mai multe infracțiuni identice sau similare, comise de același infractor și care reprezintă un întreg, deoarece *se aplică*

cel puțin două dintre următoarele circumstanțe: identitatea părții vătămate, identitatea obiectului infracțiunii, utilizarea aceleiași situații sau a aceleiași relații durabile, a unității de loc sau zonă în care a fost comisă infracțiunea sau a continuității intenției penale a făptuitorului". Observăm că condiția privind continuitatea intenției este una alternativă. În aceste împrejurări, nu este exclusă ipoteza în care o faptă imprudentă să ia forma unei infracțiuni prelungite. Relevantă e prezența a cel puțin două dintre condițiile sus-indicate (e.g. identitatea obiectului infracțiunii și unitatea de loc sau zonă). De altfel, conform alin.(3) art.49 din Codul penal al statului Muntenegru, nu pot îmbrăca forma prelungită doar infracțiunile care, din cauza naturii lor, nu pot fi unite într-o singură infracțiune. În rest, toate acțiunile (inacțiunile) infracționale, inclusiv cele săvârșite din imprudență, pot lua forma unei infracțiuni prelungite.

Surprindem că optica legislativă enunțată este una minoritară. Acest lucru pare a fi explicabil, avându-se în vedere esența infracțiunii prelungite care, *a priori*, este incompatibilă cu o faptă comisă din imprudență.

Aparent, acest lucru ar fi posibil în cazul unor infracțiuni din imprudență implicând mai multe acțiuni (inacțiuni) identice sau similare, săvârșite în timp, și legate indisolubil între ele. De exemplu, I.Serbinov se întreabă dacă „neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare relativ îndelungată de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele, în cazul în care aceasta a cauzat daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, constituie o singură infracțiune prevăzută la art.329 CP RM sau mai multe infracțiuni prevăzute de acest articol” [32, p.233]. În opinia lui A.Popenco, „din punct de vedere obiectiv, infracțiunile prevăzute la art.329 CP RM se pretează conceptului de «infracțiune prelungită»” [33, p.190]. În continuare, același autor enunță: „Totuși, sub aspect subiectiv, infracțiunea prelungită se caracterizează prin prezența intenției și a unui scop unic (fapt stabilit expres la art.30 CP RM). Infracțiunilor de neglijență în serviciu le sunt străine cele două particularități. *Primo* – acestea sunt infracțiuni imprudente. *Secundo* – le lipsește scopul infracțiunii. Prin urmare, e cu neputință prelungirea unor infracțiuni imprudente, în general, și a infracțiunilor de neglijență în serviciu, în special” [*Ibidem*]. În concluzie, și I.Serbinov punctează: „În cazul infracțiunilor comise din imprudență, nu putem vorbi despre hotărâre (rezoluție) infracțională. Or, cât privește infracțiunea unică prelungită, aceasta presupune tocmai o succesiune de hotărâri (rezoluții) infracționale” [32, p.234].

Într-adevăr, *de jure* este imposibilă săvârșirea în formă prelungită a unei infracțiuni din imprudență, fapt desprins, în mod implicit, din textul art.30 CP RM. În principiu, considerăm că și *de facto* este irealizabilă o asemenea ipoteză. În cazul unei infracțiuni prelungite făptuitorul trebuie să conștientizeze că acțiunile (inacțiunile) prejudiciabile comise constituie episoade ale unei singure infracțiuni. Făptuitorul trebuie să înțeleagă că acțiunile (inacțiunile) săvârșite nu trebuie privite separat, ci ca parte componentă a unei activități infracționale de durată. Această conștientizare lipsește în cazul în care făptuitorul manifestă imprudență. Tocmai de aceea, în cazul infracțiunilor comise din imprudență săvârșite prin mai multe acțiuni (inacțiuni) identice sau similare cele comise trebuie încadrate ținându-se cont de regula consfințită la art.114 CP RM (calificarea infracțiunilor în cazul unui concurs de infracțiuni). În acest caz, fiecărei acțiuni (inacțiuni) infracționale trebuie să i se dea apreciere juridică aparte.

De asemenea, e de neînchipuit dorința făptuitorului de a atinge un scop anume (chiar și prin mai multe episoade) prin manifestarea unei imprudențe. Or, așa cum vom vedea mai jos, scopul unic constituie un alt semn caracteristic infracțiunii prelungite.

Revenind la analiza trăsăturii vizând unitatea intenției infracționale, consemnăm că aceasta, de fapt, reprezintă acea caracteristică care a stat la baza creării infracțiunii prelungite drept formă a unității infracționale. Pe bună dreptate menționează C.Bulai și B.N. Bulai: „Această legătură subiectivă [unitatea de rezoluție] reprezintă principalul suport faptic al unității legale în cazul infracțiunii continuate. Infracțiunea astfel săvârșită presupune hotărârea făptuitorului de a repeta activitatea infracțională până la realizarea proiectului său” [34, p.505]. În lipsa acestei trăsături cele comise nu mai reprezintă o infracțiune unică prelungită, în pofida faptului săvârșirii unor acțiuni (inacțiuni) de același tip. În atare situație (atunci când fiecare acțiune (inacțiune) infracțională este comisă în baza unei intenții diferite) sunt prezente semnele unui concurs de infracțiuni (*i.e.* câte intenții, atâtea infracțiuni). În context, V.Berliba și R.Cojocarul susțin: „Prin repetarea acțiunilor-inacțiunilor, infracțiunea prelungită se aseamănă cu concursul de infracțiuni, deosebirea fiind sub aspectul laturii subiective, la infracțiunile prelungite existând o intenție unică (un singur scop), iar la concursul de infracțiuni – atâtea intenții câte infracțiuni se află în concurs” [35, p.13]. La rândul său, A.N. Kulaghin menționează: „Dacă

intenția de a săvârși fapte identice apare de fiecare dată din nou, *i.e.* după consumarea atentatului infracțional precedent, cele săvârșite trebuie calificate ca concurs de infracțiuni" [30, p.81].

Drept excepție, în unele cazuri, săvârșirea mai multor acțiuni (inacțiuni) infracționale identice sau, după caz, omogene, în baza unor intenții diferite ar putea forma o altă categorie a infracțiunii unice legale, și anume: infracțiunea repetată.

Evoluând în postura de trăsătură subiectivă a infracțiunii, unitatea intenției, în cele mai dese cazuri, este desprinsă din analiza împrejurărilor (circumstanțelor) obiective în care sunt comise acțiunile (inacțiunile) prejudiciabile. În calitate de asemenea împrejurări N.V. Vișneakova evidențiază „sursa unică (în special, în cazul infracțiunilor de sustragere), una și aceeași metodă de săvârșire a infracțiunii, mijlocul săvârșirii infracțiunii" [36, p.19].

Pentru a aprecia cele săvârșite drept infracțiune prelungită și, în consecință, pentru a încadra cele comise în baza unei singure norme de incriminare este necesar ca intenția de a săvârși toate episoadele infracționale (acțiuni sau inacțiuni) să apară până la momentul săvârșirii primei acțiuni (inacțiuni):

- a) fie până la începerea realizării primei acțiuni (inacțiuni),
- b) fie în timpul realizării primei acțiuni (inacțiuni), dar până la finalizarea acesteia.

Același moment al apariției intenției unice este relevat în doctrină de către S.Copețchi, cu prilejul analizei unor spețe practice vizând încadrarea unor fapte de violare de domiciliu în baza regulilor infracțiunii unice prelungite sau în baza regulilor concursului de infracțiuni: „Încadrarea de o singură dată în baza alin.(1) art.179 CP RM este posibilă doar dacă: a) inculpatul, din start (până la momentul săvârșirii primei fapte – a celei comise în jurul orei 15.30) avea intenția de a comite în două rânduri infracțiunea de violare de domiciliu, sau b) intenția de a comite în două rânduri violarea de domiciliu a apărut la inculpat în momentul realizării primei fapte de violare de domiciliu, dar până la consumarea acesteia" [37, p.97].

Momentul apariției intenției raportat la episoadele infracționale comise este redat extrem de bine în legislația Poloniei. Astfel, conform art.12 din Codul penal al Poloniei, infracțiunea prelungită presupune „săvârșirea a două sau mai multor fapte [...], în executarea *intenției predefinite* [...]”. Expresia „intenție predefinită” sugerează ideea unei intenții din start unice față de toate faptele săvârșite, formată încă până la punerea în executare a primei acțiuni (inacțiuni) infracționale. O expresie similară regăsim la art.45 din Codul penal al Macedoniei de Nord.

De menționat că intenția nou-formată (ulterior consumării primei intenții) demonstrează prezența a două intenții. În acest caz, fiind prezente două intenții, cele comise formează un concurs de infracțiuni, fiecărei intenții urmând să i se dea o apreciere distinctă (de exemplu: făptuitorul comite o escrocherie, după care, în baza unei noi intenții, apărute ulterior consumării primei intenții (*i.e.* consumării infracțiunii de escrocherie), decide să mai comită o escrocherie).

Referindu-se la semnele subiective ale infracțiunii prelungite, A.N. Kulaghin susține: „Intenția trebuie recunoscută drept unică, dacă aceasta cuprinde toate faptele comise în mod repetat, începând cu prima și terminând cu ultima" [30, p.78]. Corespunzător, intenția unică nu poate cuprinde doar unele episoade infracționale. Cu alte cuvinte, în cazul infracțiunii prelungite intenția nu poate fi fragmentată în funcție de unele episoade infracționale. O atare fragmentare înlătură caracterul unitar al intenției – trăsătură inerentă infracțiunii prelungite – caz în care intervin regulile de încadrare a infracțiunilor comise în concurs.

Care trebuie să fie soluția de calificare în cazul în care doar câteva din acțiunile (inacțiunile) infracționale comise sunt cuprinse de o singură intenție, iar altă acțiune (inacțiune) este cuprinsă de o intenție diferită? Evident, în asemenea situație atestăm un concurs de infracțiuni: dintre o infracțiune prelungită și una non-prelungită, dar identică cu prima. La această situație se referă, de exemplu, cazul unui furt săvârșit în formă prelungită prin două acțiuni infracționale (în baza unei singure intenții) succedat de un alt furt (de același fel cu primul) comis în baza unei noi intenții. Nu este exclusă nici ipoteza unui concurs între două infracțiuni prelungite (de același fel).

Ultima trăsătură inerentă infracțiunii unice prelungite, indicate expres în dispoziția art.30 CP RM, constă în *unitatea scopului urmărit de făptuitor*. Respectiva particularitate caracteristică infracțiunii prelungite este redată expres și în legislația Letoniei, Georgiei sau a Turkmenistanului. În același timp, în majoritatea cazurilor legiuitorii străini nu includ respectiva trăsătură în definiția infracțiunii prelungite. Cel puțin, nu o includ în mod expres (*e.g.* scopul nu este indicat explicit în legislația Cehiei, Croației, Ungariei, Poloniei, României, Portugaliei etc.). În pofida tehnicii legislative folosite la redarea respectivei trăsături, suntem de părere că

scopul unic (singular) urmărit de făptuitor ține de esența infracțiunii unice prelungite. Urmărirea unor scopuri diferite, deși prin săvârșirea unor acțiuni (inacțiuni) infracționale de același fel, anihilează unitatea intenției infracționale și, pe cale de consecință, natura infracțiunii prelungite. Or, în cazul infracțiunii prelungite făptuitorul trebuie să acționeze în baza uneia și aceleiași intenții în vederea atingerii unuia și aceluiași țel. Doar în asemenea condiții apare rațiunea catalogării celor comise drept infracțiune prelungită. Are dreptate A.N. Kulaghin când susține: „Săvârșind fapte în mod prelungit, făptuitorul conștientizează că fiecare dintre ele formează un pas îndreptat spre un scop anumit, apreciindu-le în calitate de etapă în atingerea rezultatului planificat” [30, p.83].

În altă privință, vom puncta asupra unor trăsături suplimentare ale infracțiunii unice prelungite. Unele dintre ele sunt deduse în mod implicit din textul art.30 CP RM, în timp ce altele reies din natura juridică a unei atare forme a infracțiunii unice legale (de exemplu: trăsături de loc, de timp, circumstanțe, legătura dintre episoadele infracționale, durata de timp între episoade etc.). În legislațiile unor state străine unele dintre aceste trăsături sunt consacrate în mod expres în definiția infracțiunii prelungite.

De pildă, infracțiunii prelungite îi este caracteristic faptul săvârșirii acțiunilor (inacțiunilor) infracționale *la diferite intervale de timp*. Din moment ce infracțiunea prelungită este compusă din mai multe acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile ce formează conținutul uneia și aceleiași infracțiuni, este logic ca acestea să fie realizate la diferite intervale de timp. În contrast, realizarea concomitentă a acțiunilor (inacțiunilor) prejudiciabile îmbracă forma unei infracțiuni unice simple comise prin mai multe acțiuni (inacțiuni). Din aceste motive ne exprimăm dezacordul față de optica legiuitorului sloven (expusă la alin.(1) art.54 din Codul penal), care stabilește posibilitatea existenței infracțiunii prelungite și în ipoteza săvârșirii simultane a două sau mai multor infracțiuni.

În legislațiile unor state străine, trăsătura sus-indicată este consfințită în mod expres în definiția infracțiunii prelungite. De exemplu, art.81 din Codul penal al Italiei cere ca acțiunile (inacțiunile) infracționale să fie comise în „perioade diferite”. În mod similar, art.35 din Codul penal al României prevede: „Infracțiunea este continuată când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [...]”. De asemenea, în art.43 din Codul penal al Turciei este înscrisă trăsătura privind comiterea infracțiunii „în momente diferite”. Respectiva trăsătură o regăsim la: art.65 din Codul penal al Belgiei, art.26 din Codul penal al Bulgariei, art.18 din Codul penal al Republicii Malta și la alin.(1) art.61 din Codul penal al Sloveniei.

În context, suscită interes problema ce vizează durata ca atare între acțiunile (inacțiunile) infracționale comise. Aspectul enunțat comportă o importanță practică deosebită. Constatăm că, din perspectivă practică, durata intervalului de timp între acțiunile (inacțiunile) infracționale comise reprezintă criteriul hotărâtor în aprecierea existenței unei intenții infracționale unice față de cele comise sau a unui cumul de intenții. În consecință, respectiva trăsătură facilitează enorm procesul delimitării infracțiunii prelungite de infracțiunea unică repetată și concursul de infracțiuni (ipoteza concursului între infracțiuni de același fel).

Care trebuie să fie durata între acțiunile (inacțiunile) infracționale comise pentru a aprecia cele săvârșite drept infracțiune prelungită?

Este limpede că legea penală nu poate reglementa durata exactă sau aproximativă a intervalului de timp între acțiunile (inacțiunile) prejudiciabile comise pentru a aprecia cele comise în calitate de infracțiune prelungită. Acest lucru e cu neputință. Durata intervalului de timp trebuie stabilit de la caz la caz. Durata poate diferi în funcție de natura infracțiunii comise. De exemplu, durata intervalului de timp între episoade diferă în cazul infracțiunilor contra vieții sexuale și a infracțiunilor contra patrimoniului. În cazul unui viol în formă prelungită durata intervalului de timp este mult mai mică comparativ cu o infracțiune de escrocherie în formă prelungită. Mai mult, durata intervalului de timp poate varia și în cazul infracțiunilor de același fel (în cazul unei infracțiuni de escrocherie comisă în formă prelungită durata între episoade poate fi mai mare comparativ cu o altă infracțiune de escrocherie săvârșită în aceeași formă). Nu excludem situația unui interval suficient de mare între episoade pentru a fi în prezența infracțiunii prelungite. Prin urmare, durata intervalului de timp între episoade constituie un criteriu important, nu și decisiv în aprecierea celor săvârșite drept infracțiune unică prelungită. Relevantă e unitatea intenției. Aceasta poate fi desprinsă din alte împrejurări decât din durata intervalului de timp între episoade.

Este adevărat că, în cele mai dese cazuri, numărul intențiilor este dedus din durata intervalului de timp între acțiunile (inacțiunile) infracționale comise. Cu cât distanța între episoade este mai mare, cu atât mai mult sporește riscul evaluării celor comise drept concurs de infracțiuni (fiecărei acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile

comise corespunzându-i o intenție diferită). De aceea, de regulă, pentru a încadra acțiunile (inacțiunile) prejudiciabile comise în baza unei singure norme (potrivit regulilor infracțiunii unice prelungite) se impune identificarea unui interval scurt sau relativ scurt între episoadele infracționale. În caz contrar, prezența unui interval mare între acțiunile (inacțiunile) prejudiciabile comise instituie prezumția unui concurs de intenții și, corespunzător, a unui concurs de infracțiuni.

Din perspectivă comparată, remarcăm că legiuitorul polonez și cel ungar operează anume cu adjectivul „scurt” la caracterizarea intervalelor între acțiunile (inacțiunile) infracționale comise. Așadar, conform art.12 din Codul penal al Poloniei, pentru a fi în prezența infracțiunii prelungite este necesar ca faptele să fie comise „la intervale scurte de timp (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”. Același lucru este stipulat la alin.(2) secțiunea 6 din Codul penal al Ungariei.

În fine, în acord cu pct.28 din hotărârea în cauza *Rohlena împotriva Cehiei* „infracțiunea continuată constă din mai multe acțiuni sau inacțiuni [...] săvârșite la intervale mici de timp” [21].

Suplimentar la trăsăturile sus-descrie, în legislațiile unor state sunt specificate și alte particularități inerente infracțiunii prelungite (de regulă, de ordin obiectiv). Astfel, alin.(1) art.45 din Codul penal al Macedoniei de Nord stabilește următoarele: „Făptuitorul ce săvârșește infracțiunea utilizând aceeași relație permanentă, aceleași ocazii sau alte circumstanțe similare [...]” [38]. La alin.(1) art.54 din Codul penal al Sloveniei infracțiunea continuată este caracterizată în felul următor: „[...] în ceea ce privește locul, metoda și alte împrejurări comune, reprezintă o activitate uniformă” [39]. Norma de la alin.(2) art.30 din Codul penal al Portugaliei prevede drept trăsături ale infracțiunii continuate: „a) protecția aceluiași bun juridic; b) săvârșirea infracțiunilor într-o manieră esențial omogenă; c) săvârșirea infracțiunilor în contextul aceleiași situații exterioare”. Potrivit legislației Cehiei, este imperios ca acțiunile (inacțiunile) infracționale comise să fie legate „prin același mod de operare și printr-o strânsă coincidență a momentului și obiectului unui atac”. În acord cu alin.(10) § 122 din Codul penal al Slovaciei, faptele ce formează infracțiunea prelungită trebuie să fie „legate între ele în mod obiectiv în ceea ce privește momentul, modul de comitere și obiectul lor [...]”. Iar conform legislației Croației, între episoadele infracționale ce formează infracțiunea prelungită trebuie să existe „o legătură în timp și spațiu”.

Deci, printre alte semne obiective evidențiem:

- identitatea sau omogenitatea împrejurărilor în care sunt comise acțiunile (inacțiunile) infracționale (Macedonia de Nord, Slovenia);
- identitatea sau omogenitatea metodei de săvârșire a acțiunilor (inacțiunilor) infracționale (Portugalia, Cehia, Slovacia);
- legătura sau unitatea de spațiu (Croația, Slovenia);
- coincidența obiectului protecției penale (Portugalia, Cehia, Slovacia).

În legătură cu ultima particularitate apare discutabil aspectul ce vizează victima unei infracțiuni prelungite (este cazul infracțiunilor în care victima este semn obligatoriu). Mai exact, interesează dacă identitatea victimei este trăsătură necesară pentru existența infracțiunii prelungite. De pildă, conform art.12 din Codul penal al Poloniei „condiția pentru a considera o singură infracțiune este ca partea vătămată să fie aceeași”. În mod asemănător, alin.(2) secțiunea 6 din Codul penal al Ungariei prevede în calitate de condiție a infracțiunii prelungite „atentarea împotriva aceleiași victime”. Conform alin.(2) art.61 din Codul penal al Serbiei, „infracțiunile împotriva unei persoane pot fi infracțiuni continuate numai atunci când sunt săvârșite împotriva aceleiași persoane”.

Și dispoziția de la alin.(1) art.35 din Codul penal al României cerea ca infracțiunea continuată să fie săvârșită „împotriva aceluiași subiect pasiv”. Ulterior, expresia în cauză a fost declarată neconstituțională prin Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.35 alin.(1) și ale art.39 alin.(1) lit.b) din Codul penal, nr.368 din 30 mai 2017 [40]. În argumentarea poziției sale Curtea Constituțională a statuat: „Curtea constată că imposibilitatea reținerii infracțiunii în formă continuată – dacă nu este îndeplinită condiția unității subiectului pasiv în cazul săvârșirii de către o persoană la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții, a unor acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni –, având drept consecință obligarea instanței de judecată la aplicarea regulilor concursului de infracțiuni, creează discriminare între autorul faptei și o persoană care săvârșește la diferite intervale de timp, în realizarea aceleiași rezoluții, acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni ca și în cazul primului făptuitor, însă cu îndeplinirea condiției unității subiectului

pasiv. Curtea observă că persoanele în cauză se află în situații similare, din perspectiva gravității faptei săvârșite și a pericolozității făptuitorului, indiferent dacă este sau nu îndeplinită condiția unității subiectului pasiv. Cu toate acestea, autorii faptelor menționate beneficiază de un tratament juridic diferit ce are efect asupra regimului sancționator aplicabil" [40].

Plus la aceasta, uneori făptuitorul nici nu are în reprezentarea sa faptul atentării asupra mai multor victime. În viziunea acestuia, conduita sa infracțională (constituită din mai multe acțiuni (inacțiuni)) este îndreptată asupra unei singure victime (e.g. sustragerea pe ascuns dintr-un apartament a unor bunuri aparținând unor proprietari diferiți). În alte cazuri, făptuitorul are o reprezentare nedeterminată privind numărul victimelor sau chiar indiferentă. Raționamente similare regăsim la pct.23 din Decizia Curții Constituționale a României sus-indicată: „Tratamentul diferențiat nu își găsește însă nicio justificare obiectivă și rezonabilă, având în vedere că unitatea subiectului pasiv poate fi un element necunoscut făptuitorului și, prin urmare, aleatoriu și exterior voinței acestuia, astfel încât nu poate constitui un criteriu legal/obligatoriu de diferențiere între infracțiunea continuată și concursul de infracțiuni. Astfel, în timp ce unitatea rezoluției infracționale este un criteriu obiectiv, intrinsec, care ține de procesul cognitiv specific comportamentului infracțional, fiind, implicit, controlabil de către subiectul activ, unitatea subiectului pasiv constituie un criteriu exterior voinței făptuitorului, independent de acesta, și, pentru acest motiv, nejustificat" [40].

Aceste argumente demonstrează că „unitatea victimei infracțiunii (subiectului pasiv)” nu trebuie privită în calitate de trăsătură (condiție) obligatorie a infracțiunii unice prelungite. De altfel, majoritatea legiuitorilor străini nu indică o atare condiție în dispoziția normei ce definește infracțiunea prelungită. Aceeași cale este urmată de legiuitorul moldav. Condiția privind unitatea victimei infracțiunii nu transpare implicit nici din textul art.30 CP RM. Din contra, conținutul dispoziției art.30 CP RM oferă, pe bună dreptate, posibilitatea aprecierii celor comise ca fiind infracțiune prelungită și în ipoteza în care făptuitorul, în baza unei intenții unice și a unui scop unic, prin mai multe acțiuni prejudiciabile identice, atentează asupra unor valori sociale inerente unor victime diferite. Aceeași abordare este sesizată în practica judiciară.

O atare posibilitate reiese, inclusiv, din textul unor semne circumstanțiale agravante înscrise în conținutul unor norme incriminatoare. De exemplu, semnul calificativ „asupra a două sau mai multor persoane” denotă existența posibilității săvârșirii infracțiunii în formă prelungită cu pluralitate de victime.

Concluzii

La reglementarea infracțiunii prelungite remarcăm o coliziune juridică: din perspectiva elementului material, pe de o parte, infracțiunea prelungită este definită *stricto sensu* (prin raportare doar la acțiunea prejudiciabilă (alin.(1) art.30 CP RM)), iar, pe de altă parte, momentul consumării sale este determinat în funcție de ambele forme ale faptei prejudiciabile (alin.(2) art.30 CP RM). Respectând litera legii, constatăm că, în sensul alin.(1) art.30 CP RM, prin acțiuni (inacțiuni) *identice* trebuie de înțeles acțiunile (inacțiunile) infracționale prevăzute la același articol (în cazul articolului fără alineate și litere), la același alineat (în cazul articolului format doar din alineate) sau la aceeași literă (în cazul articolului format din alineate și litere). Săvârșirea unor acțiuni (inacțiuni) infracționale diferite (non-similare, non-identice), chiar și în baza unei intenții unice, nu poate forma o infracțiune unică prelungită, ci un concurs de infracțiuni. În legislațiile unor state străine sunt exceptate din categoria faptelor penale pasibile să ia forma prelungită anumite infracțiuni contra persoanei (e.g. Codul penal al Croației, Codul penal al Turciei).

La aprecierea existenței unei infracțiuni prelungite nu interesează fiecare episod infracțional (acțiunea sau inacțiunea comisă), ci ansamblul episoadelor infracționale. Pe cale de consecință, la calificarea unei infracțiuni prelungite trebuie luată în calcul totalitatea acțiunilor (inacțiunilor) infracționale, nu însă o acțiune (inacțiune) separată. În cazul unei infracțiuni prelungite făptuitorul trebuie să conștientizeze că acțiunile (inacțiunile) prejudiciabile comise constituie episoade ale unei singure infracțiuni. Făptuitorul trebuie să înțeleagă că acțiunile (inacțiunile) săvârșite nu trebuie privite separat, ci ca parte componentă a unei activități infracționale de durată. Această conștientizare lipsește în cazul în care făptuitorul manifestă imprudență.

Pentru a aprecia cele săvârșite drept infracțiune prelungită și, în consecință, pentru a încadra cele comise în baza unei singure norme de incriminare, este necesar ca intenția de a săvârși toate episoadele infracționale (acțiuni sau inacțiuni) să apară până la momentul săvârșirii primei acțiuni (inacțiuni): a) fie până la începerea realizării primei acțiuni (inacțiuni), b) fie în timpul realizării primei acțiuni (inacțiuni), dar până la finalizarea acesteia. Durata intervalului de timp între episoade constituie un criteriu important, nu și decisiv, în aprecierea

celor săvârșite drept infracțiune unică prelungită. Relevantă e unitatea intenției. Aceasta poate fi desprinsă din alte împrejurări decât din durata intervalului de timp între episoade.

Unitatea victimei infracțiunii (subiectului pasiv) nu trebuie privită în calitate de trăsătură (condiție) obligatorie a infracțiunii unice prelungite. De altfel, majoritatea legiuitorilor străini nu indică o atare condiție în dispoziția normei ce definește infracțiunea prelungită. Aceeași cale este urmată de legiuitorul moldav.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. Codul penal al României. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html>
3. Codul penal al Republicii Croația. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html>
4. Codul penal al Republicii Portugheze. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Portugalia-RO.html>
5. Penal Code of Turkey. https://www.legislationline.org/download/id/6453/file/Turkey_CC_2004_am2016_en.pdf
6. COPEȚCHI, S. Delimitarea infracțiunii unice prelungite de concursul de infracțiuni, precum și de unele forme ale unității infracționale. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Științe sociale”*, 2016, nr.8(98), p.138-146.
7. GRAMA, M., BOTNARU, S., ȘAVGA, A. et al. *Drept penal. Partea Generală. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
8. Codul penal al Republicii Letonia. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html>
9. Codul penal al Republicii Polone. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Polonia-RO.html>
10. Codul penal al Ungariei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Ungaria-RO.html>
11. Codul penal al Regatului Țărilor de Jos (Olanda). <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Olanda-RO.html>
12. Codul penal al Republicii Slovace. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovacia-RO.html>
13. Уголовный кодекс Грузии. <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426>
14. Уголовный кодекс Украины. <https://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-7/>
15. Уголовный кодекс Туркменистана. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31295286
16. Codul penal al Republicii Cehe. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Cehia-RO.html>
17. Codul penal al Greciei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Grecia-RO.html>
18. Codul penal al Republicii Malta. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Malta-RO.html>
19. Codul penal al Republicii Italia. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Italia-RO.html>
20. Codul penal al Regatului Spaniei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html>
21. Cauza *Rohlena împotriva Republicii Cehe*. <http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/Rohlena-impotriva-Republicii-Cehe.pdf>
22. Codul contravențional al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.3-6, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr.78-84.
23. BERCHEȘAN, V. *Drept penal. Partea generală*. Craiova: Universitaria, 2007.
24. GIURGIU, N. *Legea penală și infracțiunea. Doctrină, legislație, practică judiciară*. Ediție revizuită și adăugită. Iași: Gama, 1996. 448 p.
25. Criminal Code of Montenegro. https://www.legislationline.org/download/id/8406/file/Montenegro_CC_am2018_en.pdf
26. Criminal Code of the Republic of Serbia. https://www.legislationline.org/download/id/5480/file/Serbia_CC_am2012_en.pdf
27. Criminal Code of Bosnia and Herzegovina. https://www.legislationline.org/download/id/8499/file/CC_BiH_am2018_eng.pdf
28. Codul penal al Regatului Belgiei. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Belgia-RO.html>
29. КАРПОВА, Н.А., КАЛИНИНСКАЯ, Я.С. Актуальные вопросы правоприменительной практики по уголовным делам о продолжаемых преступлениях. В: *Проблемы в российском законодательстве*, №8, 2016, с.159-162.
30. КУЛАГИН, А.Н. *Продолжаемые преступления: уголовно-правовая характеристика и проблемы квалификации* / Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2017. 208 с.
31. Codul penal al Republicii Bulgaria. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Bulgaria-RO.html>
32. SERBINOV, I. *Răspunderea penală pentru neglijență în serviciu*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018. 280 p.

33. POPENCO, A. *Aspecte teoretice și practice ale infracțiunii de neglijență în serviciu*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2020. 249 p.
34. BULAI, C., BULAI, B.N. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: Universul Juridic, 2007. 678 p.
35. BERLIBA, V., COJOCARU, R. Controverse referitoare la interpretarea și incriminarea infracțiunii unice prelungite. În: *Avocatul poporului*, 2004, nr.12, p.13-15.
36. ВИШНЯКОВА, Н.В. Единство умысла как признак продолжаемого хищения. В: *Научный вестник Омской академии МВД России*, 2015, №2 (57), с.16-19.
37. COPEȚCHI, S. Infracțiunea prelungită: privire critică asupra încadrării juridice. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe sociale”, 2021, nr.3 (143), p.94-102.
38. Criminal Code of the Republic of North Macedonia.
https://www.legislationline.org/download/id/8145/file/fYROM_CC_2009_am2018_en.pdf
39. Codul penal al Republicii Slovenia. <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html>
40. Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.35 alin.(1) și ale art.39 alin.(1) lit.b) din Codul penal, nr.368 din 30 mai 2017. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/191292>

Date despre autor:

Vadim PRISACARI, doctorand, Școala doctorală în *Drept, Științe Politice și Administrative* a Consorțiului instituțiilor de învățământ Academia de Studii Economice a Moldovei și Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”.

E-mail: prisacarivadim@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-5414-6943

Prezentat la 15.09.2021